

Cemil Cahit Toydemir (1883-1956)

1883'te İstanbul'da doğdu. Babası büyük Çerkez sürgününden İstanbul'a göç etmiş askeri kaymakam Mehmet Cahit Bey ve annesi Fatma Vasfiye Hanımdı. Cemil Cahit, 14 Mart 1900'da Harp Okulu'na girdi ve 6 Aralık 1902'de Teğmen rütbesiyle okuldan mezun oldu. İlk görev yeri olarak önce Beyrut 9. Nişancı Taburu, 4. Bölük ardından Hicaz Şimendifer Hat Komiserliğine verildi. Nisan 1909'da 1. Nişancı Taburu, 5. Bölük'te görevlendirildi. 15 Haziran 1909'da Üsteğmen rütbesi atlatılarak Yüzbaşı rütbesiyle Yemen'de 49. Alay, 3. Tabur, 2. Bölük Komutanı oldu. Ekim 1911'de 33. Alay, 1. Tabur, 2. Bölük Komutanlığı görevine getirildi. 1911-1912 Trablusgarp Savaşına katıldı. 1912'de İstanbul Küçük Zabıt Okulu 2. Bölük Komutanlığına atandı. 1912-1913 Balkan Savaşlarında yer aldı. Nisan 1914'te Sivas 3. Numune Tabur Komutanı oldu. 8 Ocak 1915'da Binbaşı rütbesine terfi eden Cemil Cahit Bey, Şubat 1915'te 53. Alay Komutanı ve Mart 1916'de 33. Tümen Komutan vekilliği görevlerinde bulundu. Haziran 1918'de Kafkasya içlerinde yapılacak harekette görev almak üzere 9. Kafkas Alay Komutanlığına tayin edildi. 28 Temmuz 1918'de Yarbay rütbesine terfi eden Cemil Cahit Bey, Eylül 1918'de Bakü Mevkii Komutanlığına atandı. Böylece Cemil Cahit Bey, I. Dünya Savaşının pek çok cephesinde farklı görevler yaparak başarılı bir askeri kariyeri oldu.

Millî Mücadeleye inanarak büyük fedakârlıklar gösteren Cemil Cahit Bey, başlangıcından itibaren Mustafa Kemal'in yanında yer aldı. 15 Temmuz 1919'da Anadolu'ya geçti. Sivas Kongresine katıldı. Amasya Görüşmelerinde yer aldı. Bu arada 5. Tümen Komutanlığına getirildi. Bu görevdeyken Yozgat, Zile ve Pontus ayaklanmalarının bastırılmasını sağladı. Ayrıca II. İnönü, Aslıhanlar-Dumlupınar ve Sakarya Savaşlarında yer aldı. 12 Eylül 1921'de Miralay (Albay) rütbesine terfi etti. 21 Ocak 1922'de 10. Tümen Komutanlığına atanarak Pontus Harekâtını yönetti. 18 Ekim 1922'de Jandarma 1. Bölge Komutanı, 31 Ekim 1923'de 41. Tümen Komutanı, 14 Şubat 1926'da 11. Tümen Komutanlığına atandı. 30 Ağustos 1927'de Mirliva (Tümgeneral) rütbesine terfi etti. 18 Ocak 1932'de Millî Savunma Bakanı Kara Müsteşarı, 30 Ağustos 1933'de Ferik (Korgeneral) rütbesini aldı. 8 Mayıs 1934'te 5. Kolordu Komutanı, 6 Nisan 1936'da Askeri Yargıtay 2. Başkanı, 12 Ocak 1939'da Jandarma Genel Komutanı ve 13 Temmuz 1940'da 20. Kolordu Komutanı oldu. 30 Ağustos 1942'de Orgeneralliğe yükseltilen Cemil Cahit Toydemir, aynı zamanda Askeri Yargıtay Başkanı seçildi. Bu dönemde Almanya Devlet Başkanı Adolf Hitler'in davetiyle Almanya'ya çeşitli incelemelerde bulundu. 17 Aralık 1943'te 1. Ordu Komutanlığına getirilen Cemil Cahit Paşa, 15 Haziran 1946'da askerlikten emekliye ayrıldı.

Askerlik hayatı süresince Trablusgarp, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadeleye bizzat katılan ve cephelerde düşmanla göğüs göğse mücadele eden Cemil Cahit Paşa, askeri başarılarıyla pek çok ödül aldı. Millî Mücadelede gösterdiği askeri başarılar neticesinde Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyasıyla taltif edildi. Ayrıca Beşinci Rütbeden Mecidi, Dördüncü Rütbeden Kılıçlı Mecidi, Harp, Gümüş Muharebe Liyakat ve Gümüş Muharebe İmtiyaz nişanlarıyla ödüllendirildi. Cemil Cahit Paşa, Sakarya Meydan Muharebe alanında büyük yararlılıklar gösterdiği "Toydemir Mevkii" dolayısıyla "Toydemir" soy ismini aldı.

Askerî hayatını tamamlayan Cemil Cahit Toydemir siyâsî hayata atıldı. Öncelikle 1946 Genel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin listesinde İstanbul milletvekili seçildi. Recep Peker'in kurduğu Hükümette Millî Savunma Bakanlığı görevine getirildi (7 Ağustos 1946-5 Eylül 1947). Cemil Cahit Bey, bakanlıkta ve Türk Silahlı Kuvvetlerde büyük bir revizyon ve kapsamlı bir düzenlemeler yapmak istedi. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen ve değişen askerî yapılanma anlayışına bağlı olarak ordu içinde bazı reformlar yapmak için çabaladı. Fakat Bakan Toydemir'in bu plan ve projeler, orduda çeşitli rahatsızlıklara neden olarak şiddetli itirazlarla karşılaştı. Bakan Toydemir, arzu ettiği bu hedeflere uygun hazırladığı projeleri hayata geçiremeyeceğini anlayınca kendi isteğiyle bakanlıktan ayrıldı.

Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis Grubunda milletvekili olarak devam ettirdiği siyasi hayatını 1950 seçimleriyle sona erdirdi. Böylece siyasi hayattan da tamamen çekilmiş oldu.

Üç çocuk sahibi olan Cemil Cahit Toydemir, 14 Temmuz 1956'da vefat etti. Önce İstanbul Edirnekapı Şehitlik Mezarlığına defnedildi. Naaşı 25 Ekim 1988'de devlet mezarlığına nakledildi.

Şerif DEMİR

KAYNAKÇA

KEHALE Abdullah, **Millî Mücadele'de İç İsyanlar ve Cemil Cahit'in (Toydemir) Anıları**, ÇYDD Yayınları, İstanbul, 1997.

SÜSLÜ Azmi - BALCIOĞLU Mustafa, **Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.

TBMM Albümü 1920-2010, c. I, TBMM Yayınları, Ankara, 2010.

T.C. Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi

TOKER Hülya - ASLAN Nurcan, **Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri**, C.III, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2009.

Türk İstiklal Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1972.

28/11/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cemil-cahit-toydemir-1883-1956/?pdf=3731> adresinden erişilmiştir